

קדושים ב

תבואתו" — אז דאס מיינט „בשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות“ — האט רש"י געקענט זאגן בקיצור: „להוסיף לכם תבואתו — בשכר המצוה הזאת אני מברך לכם פירות הנטיעות“?

וואס איז די אריכות וכפל הלשון אין רש"י: „המצוה הזאת שתשמרו תהי' להוסיף לכם תבואתו (און דערנאך) שבי' שכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות“?

ב. אויך זיינען פאראן נאך כמה דיוקים בלשון רש"י, ומהם:

(א) „המצוה הזאת שתשמרו כו" — וואס איז די הוספת הדיק „הזאת“? אז רש"י וואלט געזאגט „כשתשמרו המצוה“ (וכי"ב), אן דער הדגשה „הזאת“ וואלט מען אויך געוואוסט אז עס רעדט זיך וועגן דער מצוה (וואס וועגן איר רעדט דער פסוק)?

(ב) „אני מברך לכם פירות הנטיעות“ — פארוואס איז רש"י משנה פון לשון הפסוק „תבואתו“?

אפילו אויב רש"י דארף באווארענען אז דער טייטש פון „תבואתו“ דא איז (ניט תבואת השדה, נאר) נטיעות הכרם (וכהתחלת הענין: ונטעתם כל עץ מאכל) — האט רש"י געדארפט זאגן (בקיצור) „מברך לכם הפירות“ (אדער „הנטיעות“). וואס איז דער כפל הלשון „פירות הנטיעות“?

א. נאך דעם ווי די תורה זאגט אן דעם דין פון ערלה און כרם רבעי, שטייט אין פסוק: ובשנה החמישית תאכלו את פרי' להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלקיכם.

איז רש"י מעתיק די ווערטער „להוסיף לכם תבואתו“ און מפרש: המצוה הזאת שתשמרו תהי' להוסיף לכם תבואתו שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות.

בפשטות לערנט מען, אז רש"י קומט באווארענען אז די ווערטער „להוסיף לכם תבואתו“ זיינען ניט א המשך („דבוק“) צו „ובשנה החמישית תאכלו את פרי'“ — ווייל ווי פאסט צו זאגן אז צוליב „תאכלו את פרי'“ וועט זיין דער שכר פון „להוסיף לכם תבואתו“? — נאר דאס איז דבוק צו די פריערדיקע פסוקים וואו עס רעדט זיך וועגן שמירת המצוה: „המצוה הזאת שתשמרו תהי' להוסיף כו“.

עס איז אבער ניט פארשטאנדיק די אריכות הלשון אין פרש"י — לכאורה האט ער געדארפט זאגן בקיצור (ע"ד ווי דער אבן עזרא) אז „להוסיף לכם תבואתו“ איז „דבק עם קדש הלולים“ (וכי"ב): אדער (ווי אין רשב"ם) „להוסיף לכם תבואתו“ — (לכך תזכו) אם תעשו כאשר צוית'.

און אפילו אז מ'וועט איינטייטשן (בדוחק גדול), אז רש"י וויל אויך קלאר מאכן דעם פירוש פון „להוסיף לכם

(5) ושולל בזה פי' ריה"ג בתו"כ כאן. ועוד.
(6) אבל דוחק, כי מסתימת לשון רש"י שבהערה הבאה (וכן — ל' הכתוב תצא כב, ט) משמע שאין בפירוש זה חידוש.
(7) ראה רש"י בהר כה, כ. וראה גם רד"ק כאן.
(8) יט, כג.

(1) קדושים יט, כג-כד.
(2) שם, כה.
(3) ראה ס' זכרון, משכיל לדוד ובאר יצחק כאן.
(4) עה"פ.

ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קודש . .
(און אז דוקא נאכדעם) ובשנה חמישית
(מעג זיין) תאכלו את פרי" — און
ערשט דערנאך ווערט אנגעזאגט שכר
המצוה (וואס דער אויבערשטער וועט
דערפאר געבן) „להוסיף לכם
תבואתו"¹².

אויך דארף מען האבן א הסברה וואס
רש"י ברענגט דעם ענין בצירוף שם
אומרו, וואס (ווי גערעדט פיל מאל)
רש"י טוט דאס נאר דארט וואו דאס איז
מוסיף אין הבנת הפירוש.

און נאכמער: אין דעם גופא איז רש"י
מדייק „הי' ר' עקיבא אומר", אז ר'
עקיבא פלעגט שטענדיק זאגן דעם
מאמר — וואס גיט צו די הדגשה¹³ אין
הבנת הענין?

ד. אין דעם מאמר גופא — וואס
רש"י ברענגט פון ר' עקיבא — איז ניט
פארשטאנדיק:

עס זיינען דא כו"כ מצות, ביי וועלכע
תורה זאגט אן דעם שכר המצוה, און
רש"י איז ביי זיי ניט מפרש, אז דער
טעם וואס תורה איז מבטיח שכר המצוה
איז „כנגד יצר הרע" (דהיינו, אז לולא
דעם שכר וועט דער יצר הרע ניט לאזן
מקיים זיין די מצוה):

פון וואנעט איז דער הכרח, אז דוקא
דער שכר איז (אנדערש פון אן אנדער
שכר מצוה, און איז) געזאגט געווארן
„כנגד יצר הרע" (און ניט ווייל עס קומט
דעם אדם דער שכר וויבאלד אז ער
האט זיך מצטער געווען חנם ד' שנים)?

ג. ווייטער איז רש"י ממשיך: „הי' ר'
עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע
שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני
מצטער בו חנם לפיכך נאמר להוסיף
לכם תבואתו".

צוליב וואס ברענגט רש"י דעם מאמר
פון ר' עקיבא?

לערנען מפרשים, אז דערמיט פאר-
ענטפערט רש"י פארוואס שטייט דער
שכר נאכדעם ווי „ובשנה החמישית
תאכלו גו'" און ניט פריער ביי שמירת
המצוה (פאר וועלכער עס קומט דער
שכר) — ברענגט רש"י מאמר רע"ק¹⁰,
אז דער שכר קומט דערפאר וואס
„ארבע שנים אני מצטער בו חנם" —
וואס דער אדם האלט זיך אפ פון עסן די
פירות ביו שנה החמישית¹¹, „וה"ק" מה
שתאכלוהו בחמישית בלבד ולא כו' יהי'
להוסיף".

אבער דער פירוש איז ניט גלאטיק,
ווייל דאס וואס דער שכר מצוה שטייט
ניט פריער איז מלכתחילה קיין שאלה
ניט אין פשוטו של מקרא: בדרך כלל,
דארט וואו ס'ווערט געזאגט אין תורה
דער שכר מצוה, שטייט עס בסיום
הענין. ועד"ז בעניננו: פריער פאר-
ענדיקט די תורה אלע פרטי המצוה (ווי
דער אדם דארף זיך פירן מיט זיינע
פירות) — „שלש שנים . . לא יאכל.

(9) משכיל לדוד.

(10) תרי"ק עה"פ.

(11) כלשון רש"י (מתו"כ) „ארבע שנים אני
מצטער בו חנם", ולכאורה צ"ע שהרי בשנה
הרביעית מותר לאכול הפירות בירושלים וא"כ אינו
מצטער . . חנם?"

ומתורץ ע"פ פרש"י בפסוק שלפנ"ז „מה מע"ש
אינו נאכל כו' אלא בפדיון אף זה כו', שמוה מובן
שפירות רבעי אינם שלו כיא מה שמשולחן גבוה
קוצי (וראה גם מפרשי התו"כ כאן שזוהי פלוגת
ריה"ג ורע"ק, שלריה"ג הם ממון בעלים ולרע"ק —
ממון גבוה).

(12) ומש"נ „להוסיף גו'" בסמיכות „תאכל גו'
אינה קושיה (כ"כ). כמש' בראב"ע כאן „ורבים
כמוהם".

(13) ובפרט שבתרי"כ (לפנינו) איתא „ר' עקיבא
אומר".

מאריך בלשוננו — „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתו“?

נאך מער: ניט נאָר איז עס אַן אריכות הלשון, נאָר אויך אַ שינוי: ניט „נאמן לשלם שכר“, נאָר „נאמן לשמור הבטחתו“²¹. ועוד, רש"י איז משנה (אויך פון זיין פריערדיקן לשון בעניננו „שב־שכרה אני מברך כו“), און זאָגט אַן ענין פון הבטחה („המבטיח . . לשמור הבטחתו“)?

ו. וי"ל הביאור בזה:

די שאלה אין פסוק וואָס רש"י קומט פאַרענטפערן בפירושו איז [ניט בנוגע דעם אָרט פון די ווערטער „להוסיף לכם תבואתו“ — וכן“ל (סעיף ג) אַז אין פשוטו של מקרא איז דאָס מלכתחילה קיין קשיא ניט — נאָר] אין דעם פירוש התיבות:

אויב תורה וואָלט סתם געמיינט אַנ־זאָגן דעם שכר המצוה, האָט געדאַרפט שטיין (ע"ד ווי אין אַנדערע ערטער)²² „למען“²³ הוסיף לכם תבואתו, אדער „ואוסיף לכם תבואתו“ וכיו"ב.

דער לשון „להוסיף לכם תבואתו“ (בלמ"ד בתחלתה) ווייזט, אַז דאָס איז דער מכוון און תכלית פון דער מצוה — „שלש שנים גו' לא יאכל, ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קודש גו' (כד') להוסיף לכם תבואתו. ע"ד „זכור את יום השבת לקדשו“²⁴, וואָס דער „לקדשו“ איז (ניט אַ שכר, נאָר) די מטרה און תכלית פון דעם „זכור“.

דערפון איז רש"י מכריח, אַז דער פשט אין פסוק איז: „המצוה הזאת

בשלמא ביי דער פרשה פון „יפת תואר“, איז מובן וואָס רש"י זאָגט אויף „ולקחת לך לאשה“¹⁵ אַז „לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע“ — ווייל, ווי רש"י איז מבאר, „אם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור“; ד.ה. אַז בעצם וואָלט עס געדאַרפט זיין אַ דבר האסור¹⁶, נאָר הקב"ה מתירה. ובמילא — אַן ענין וואָס איז מוכח מתוכו אַז דאָס איז געזאָגט געוואָרן נאָר „כנגד יצר הרע“¹⁷.

אַבער בכלל איז ענין שכר פאַר אַ מצוה געפינט מען בפירוש אין תורה ביי כו"כ מצות (כנ"ל) און דאָס איז אַ יסוד בנוגע צו מצות (אַז דער אויבערשטער גיט שכר מצות)¹⁸ — איז פאַרוואָס איז אויסגעטיילט דער שכר (פאַר דער מצוה פון ערלה און כרם רבעי), אַז דוקא ער איז געזאָגט געוואָרן „כנגד יצר הרע“¹⁹?

ה. ווייטער שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „אני ה'“ און איז מפרש: „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי“.

איז ניט מובן: דער לשון הרגיל בפרש"י בכגון דא איז (בקיצור) „נאמן לשלם שכר“²⁰. פאַרוואָס איז רש"י דאָ

(14) תצא כא, יא (מקדושין כא, ב).

(15) תצא שם.

(16) כפרשי תצא שם כד"ה שלאחזי. אפילו אשת איש. וראה מפרשי רש"י שם.

(17) ועד שאפילו אחרי ההיתר, אם נשאה סופו . . בן סורה ומורה (פרש"י שם ד"ה ולקחת).

(18) כמפורש בעשה"ד (יתרו כ, ו ובפרש"י), ובכ"מ. וראה בארוכה לעיל ע' 71-2.

(19) להעיר מפרש"י ר"פ צו „ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס“, ומפורש לקמן בפ' בהר (כה, כ) „וכי תאמר מה נאכל“ — אבל גם במקומות אלו לא כתב רש"י „דברה תורה כנגד יצר הרע“.

(20) כפרשי ר"פ וארא. פרשתנו לעיל יט, י. ועוד (ראה הנסמן לעיל ע' 97 הערה 15).

(21) ע"ד לשוננו בפ' וארא שם (ו, ג, שם, ו).

(22) ראה לדוגמא יתרו כ, יב.

(23) וראה תיב"ע כאן: מטול כו.

(24) יתרו שם, ת.

— (מיט דער כוונה) להוסיף לכם תבואתו)?

באווארנט עס רש"י דורך דעם וואס ער איז משנה פון לשון הכתוב „תבואתו“ און זאגט „פירות הנטיעות“ דורך שטעלן די ווערטער „להוסיף לכם תבואתו“ נאך „ובשנה החמישית גו“ וויל דער פסוק אנדייטן אויפן אופן הברכה: דער פשט אין „להוסיף לכם תבואתו“ איז ניט נאָר אַז דער איבערשטער וועט געבן אַ תוספת ברכה אין דער צמיחה און וואקס פון די פירות, נאָר אַז אויך נאָכדעם ווי עס וועלן אויסוואקסן די „פירות הנטיעות“ פון שנה החמישית (זייענדיק גרייט צו „תאכלו את פריה“), וועט אין זיי גופא חל זיין ברכת ה' באופן של הוספה וריבוי — „אני מברך לכם פירות הנטיעות“ [ע"ד ווי רש"י זאגט אין פ' בהר²⁵ „אף בתוך המעים תהא בו ברכה“].

ה. עס בלייבט אבער ניט פאָר-שטאַנדיק: מיט וואָס איז די מצוה אַנ-דערש פון אַלע אַנדערע מצות וואָס דוקא באַ איר, איז: א) תורה זאָגט אַז אַז מען מעג מלכתחילה מקיים זיין די מצוה כדי „להוסיף לכם תבואתו“; ב) דער שכל עצמו איז אַנדערש ווי דער שכל פון אַנדערע מצות (אין אַז אופן שלא בערך — אַ ברכה אין „פירות הנטיעות“ כנ"ל)?

ברענגט דערפאָר רש"י דעם מאמר פון ר' עקיבא — „דברה תורה כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם כו“: וויבאלד ס'איז זייער שווער צו מקיים זיין די מצוה, וואָרום אַ מענטש קען דאָך טענה'ן „ארבע שנים אני מצטער בו

שתשמרו תהי' להוסיף לכם תבואתו“ — כאָטש אַז בכלל דאָרף מען מקיים זיין אַ מצוה דערפאָר וואָס אַזוי האָט דער אויבערשטער געהייסן, אָבער ביי דער מצוה זאָגט תורה, אַז איר שמירה²⁶ איז (מעג זיין) מלכתחילה מיט דער כוונה „להוסיף לכם תבואתו“²⁶.

און דאָס איז וואָס רש"י איז מאַריך בלשוננו: די ווערטער „להוסיף לכם תבואתו“ זיינען ניט קיין אַנזאָג אויף דעם שכל המצוה, נאָר די תורה רעדט דאָ (בעיקר) וועגן כוונת האדם — אַז ער טוט די מצוה כדי „להוסיף לכם תבואתו“. קומט אויס, אַז אין פירש"י ווערן אַרויסגעבראַכט צוויי ענינים: א) דער פירוש פון „להוסיף לכם תבואתו“ איז אַז דאָס רעדט זיך וועגן כוונת האדם — „המצוה הזאת שתשמרו תהי' להוסיף לכם תבואתו“. (ב) דער טעם ווי אַזוי קען דער אדם אַזוי טראַכטן — ווייל (דאָ) האָט דער איבערשטער אַנגעזאָגט במיוחד אַז אַזוי וועט עס זיין בפועל: „שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות“.

ז. עפ"ז ווערט די שאלה: ווען „להוסיף לכם תבואתו“ וואָלט געמיינט דעם אַנזאָג אויף שכל המצוה, וואָלט קיין קשיא ניט געווען וואָס די ווערטער שטייען בסיום הענין (כנ"ל).

אָבער לויט פ' רש"י, אַז דאָס באַציט זיך (בעיקר) צו כוונת האדם בעת קיום (שמירת) המצוה — האָט עס געדאַרפט שטיין בסמיכות צו די ווערטער וואָס ריידן וועגן שמירת המצוה („לא יאכל“

(25) ועפ"ז יל"פ לשון רש"י „תהי' להוסיף לכם תבואתו“ — תהי' שמירתכם (ולא — תהי' המצוה).

(26) דלא כמ"ש בבאבא מ"ם חיים (לאחי המהר"ל) כאן. וראה לקמן סעיף ה.

(27) כה, יט. ועד"ז בפרש"י בחוקותי כו, ה. וראה לקו"ש ח"ה (ע' 122) בפרש"י תולדות (כו, יב) ד"ה מאה שערים.

כמוך . . זה כלל גדול בתורה²⁹; אויך איז ר' עקיבא געווען דער וואס „ה' רגיל לזכות את ישראל“³⁰. און לויט שיטת רע"ק, אז געפינען א זכות אויף יעדן אידן און פראוואן אים העלפן כו', איז א כלל גדול בתורה — איז מובן פארוואס תורה פארנעמט זיך מיט יעדן אידן און באווארנט אויך אזא וואס דארף אנקומען צו „דברה תורה כנגד יצר הרע“.

דערביי איז רש"י מדייק „ה' ר' עקיבא אומר“, אז ער פלעגט דעם מאמר נאכא- נאנד חזרין, וואס דאס באווייזט אז אין דער באווארעניש פון „דברה תורה כנגד יצר הרע“ האט זיך „ארויסגעזאגט“ א זאך, וואס איז במיוחד פארבונדן מיט מהותו ומעלתו של ר' עקיבא³¹ — און דערפאר האט דוקא ר' עקיבא גע'חזר'ט וועגן דער גרויסער תועלת דערפון:

ר' עקיבא האט די ערשטע פערציג יאר פון זיין לעבן ניט געלערנט קיין תורה³². ערשט דאן, ווען מען האט אים צוגעזאגט שכר אויב ער וועט גיין לערנען תורה, איז ער געגאנגען לערנען³³.

(29) פרש"י לעיל פסוק יח (מתוך עה"פ).

(30) פרש"י סנהדרין קי, ב ד"ה שבקי.

(31) להעיר מפ"י כ"ק מ"ח אדמור' בנוסח ההגדה „הכם מה הוא — אומר“ (הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יז).

(32) אדר"נ פ"ו, ב.

(33) כתובות סב, סעי' ואל"ר. — באדר"נ שם ד'תחלתו של רע"ק . . פעם אחת ה' עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו . . מיד חזר ללמוד

חנם" — האט מען „מתיר“ געמאכט („כנגד יצר הרע“) צו האבן אין זינען דעם שכר המצוה בעת קיומה; און כדי צו „באפרידיקן“ דעם יצה"ר איז דער אויבערשטער מבטיח א שכר שלא ע"ד הרגיל.

ועפ"ז איז פארשטאנדיק בפשטות וואס רש"י איז דערנאך ממשיך „אני ה' — אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתו“: דא איז ניט מספיק דער זירון „נאמן לשלם שכר“ ווי בא אנדערע מצות — היות אז דא רעדט זיך וועגן א מצוה וואס דער אדם טוט מלכתחילה לשם שכרה, און לולא דעם וואלט דער יצר הרע אויסגעפירט, ניט דערלאזן צו מקיים זיין די מצוה —

דעריבער איז דא דער פירוש פון „אני ה'“ — „המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתו“: וויסנדיק אז דאס איז א הבטחה פון אויבערשטן און ער איז „נאמן לשמור הבטחתו“, איז דאס מספיק אז אויך דער יצר הרע זאל מוזן מסכים זיין אויפן קיום המצוה²⁸.

ט. ביי א תלמיד ממולח קען זיך אבער דערוועקן א שאלה: ווי קומט עס אז מ'זאל ביי דער מצוה אזויפיל משנה זיין פון אלע מצות — מתיר מאכן צו אפהיטן לשם שכר, און דערצו נאך מבטיח זיין א שכר בלתי טבעי ורגיל כלל — און דאס אלץ צוליב איינעם וואס איז איז אזא שפל המצב אז דער איינציקער וועג צו פועל'ן אויף אים איז צו באווארענען „כנגד יצר הרע“?

זאגט רש"י אז דאס זאגט ר' עקיבא — דער וואס האט געזאגט „ואהבת לרעך

(*) בנדרים (נ, א) דלאחרי שנשאת לו בת כלבא שבוט א"ל זיל הוי בי רב, אבל בכדי שלא יסתור להא דכחובות, י"ל שהתנתה עמו לפני הנישואין שילך ללמוד (וכדמוכח בחז"ל מהרש"א כתובות שם). ובתורה ורבי יהושע (שבת קנ, א) שלא נשאה עד לאחר שלמד כ"ד שנה.

(28) וגם: ה' מקום לומר, שמכיון שמקיים המצוה בשביל לקבל פרס, לא יקבל השכר, ולכן מוכרחת ההוספה שהקב"ה מבטיח על כך, שבכל אופן יקבל השכר.

קומט אויס, אָז ביי ר' עקיבא'ן איז גע-
ווען כעין דעם מצב פון „הרי ארבע
שנים אני מצטער בו חנם“: זיין גיין
לערנען תורה איז געווען פארבונדן מיט
„אוועקווארפן“ די ערשטע פערציג יאר
פון זיין לעבן: דורך גיין לערנען תורה
איז ער מדגיש אָז די פריערדיקע יארן
זיינען „מצטער בו חנם“ (זיי זיינען אומ-
זיסטע יארן):

און — ער איז געגאנגען לערנען
תורה צוליב אַ שכר³⁴ — ואעפֿכ האָט
ער מצליח געווען אין לימוד התורה מיט
אָזאַ הצלחה מופלגה ועילוי נעלה כ־כ³⁵,
ביז אָז „כולהו אליבא דר' עקיבא³⁶“.

און דעריבער „הי' ר' עקיבא אומר
דברה תורה כו'“ — ווייל כעין זה איז
געווען דער מצב מיט אים: דורך
הבטחת שכר האָט ער אָנגעהייבן
לערנען תורה און סו"ס — געקומען צו
זיין מדרגה מעלת ר' עקיבא.

יוד' עס איז אָבער נאָך אַלץ ניט
גלאַטיק (בפנימיות הענינים): סוף-סוף
איז די נויטיקייט פון „דברה תורה כנגד
יצה"ר בלויז פאַר מתי מספר פון אידן
וועלכע זיינען גאַר בשפל המצב —
פאַרוואָס איז די מצוה אויסגעשטעלט
געוואָרן באופן כזה פאַר אַלע אידן, אין
אָן אופן וואָס איז מדגיש „דברה תורה
כנגד יצר הרע“?

תורה. אבל בפשטות, הי' זה לאחר הסיפור
דכתובות, אלא שחשב שלאחרי מ' שנה בלי תורה
שוב לא יוכל ללמוד, עד שראה אבן כו' ודן ק"ז
בעצמו כו', וכן משמע מנוסחא הב' באדר"ג שם „זה
רעיק שבקש ללמוד תורה הלך וישב לו על באר
אחת כו' (וראה בני יחושע לאדר"ג שם, שבזמן
הסיפור באדר"ג כבר הי' לומד מקרא (וראה פירוש
במש"כ שם, כתב לו אי' ולמדה' ואכ"מ)).

(34) ראה גם עיון יעקב לע"י כתובות שם.

(35) ראה אדר"ג שם. נדרים וכתובות שם. ועוד.

(36) סנהדרין פו, א.

איז דער ביאור אין דעם: דער פירוש
הפנימי אין „דברה תורה כנגד יצה"ר“
איז, אָז די מצוה איז ענינה, וואָס תורה
ווייל דערמיט איבערמאַכן דעם יצר הרע
(ע"ד ואהבת גוי' בכל לבבך בשני
יצריך³⁷), אָז דער יצה"ר מצד עצמו זאָל
וועלן טאָן אַ מצוה³⁸. און דערפאַר איז
דער שכר פון דער מצוה „להוסיף לכם
תבואתו“, ווייל דוקא דורכן ברור (ואת-
הפכא) פון יצה"ר און נפש הבהמית
ווערט די אמת'ע „הוספה“ אין קדושה,
כידוע הפירוש³⁹ אין „ורב תבואות בכח
שור“⁴⁰, אָז דער „ורב תבואות“ (הוספה
ועילוי רב בקדושה) קומט „בכח שור“
דוקא, דורכן ברור פון נפש הבהמית.

און מהטעמים דערויף איז, ווייל די
עבודה איז פאַרבונדן מיט צער: עבודת
הנשמה מצ"ע איז מתוך עונג, אָבער די
עבודה פון ברור נפש הבהמית פאַ-
דערט יגיע צו דורכברעכן דעם העלם
והסתר פון נה"ב, דורך אתכפיא.

און דעריבער מוז פריער זיין דער
צער פון ארבע שנים וואָס דער נפש
הבהמית האָט ניט קיין הנאה⁴¹ פון דער
תבואה,

און דורך דער אתכפיא, ווערט דער-
נאָך אתהפכא, ביז עס ווערט „להוסיף
לכם תבואתו“ — ורב תבואות בכח שור.

(משיחות ש"פ אחו"ק תשכ"ח.

ש"פ קדושים תשל"ו)

(37) משנה ברכות רפ"ט (נד, א).

(38) שלא בערך יותר ממלאך רע בעל כרחו יענה
אמן (שבת קט, ב).

(39) לקויות האינו עה, ריש ע"ד. ובכ"מ. וראה
בארוכה ס' הערכים-חב"ד (כרך א) ע' אהבת ה' —
ההוספה שבה כו'. וש"נ.

(40) משלי יד, ד.

(41) ראה לעיל הערה 11.

אמור

דער תוכן וענין הנ"ל פון ספה"ע איז אויך נוגע להלכה, ווי עס ברענגט זיך ענין הנ"ל בכמה פוסקים, אַלס איינער פון די טעמים וואָס מ'מאכט ניט קיין שהחיינו אויף ספירת העומר.

אעפ"כ זעט מען אַז די מצוה פון ספירת העומר איז אַ מצוה און — מיט אַ שלימות בהמצוה — בזמן הבית און אויך בזמן הזה (לויט די דיעות בזה, צי דאָס איז מדאורייתא, אָדער מדרבנן, זכר למקדש) — מ'מאכט אויף איר אַ ברכה און נאָכמער — יעדן טאָג, ביז אַז דורך ספירת העומר וואָס איז אַ מצוה על כל אחד ואחד מִישראל, וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד, ואחד, ווערט אויפגעטאַן אַז ביום החמישים לעומר איז חג השבועות.

(6) לבוש שם בטעם הב'. ובטעם הא' כתב, משום שהספירה הוא משום צורך יו"ט (שבועות) וסמכינו אומן דרגל: ועדיו בצרור המור פרשתנו עה"פ, ומוסיף, כדאמרין בסוכה ובביעור חמץ. ובעקידה פרשתנו (שער ס"ז פ"ד — הובא במט"מ סתרס"ט), שספירת הזמן מורה על הצער ההוא בהעדרו ועל התענוג המקווה בהוויתו כמו בכל ספירות ימי הטמאים והטמאות ושבעה שבועות הרי"ז כדוגמת ז' נקיים דאשה כו". ולפי שהימים האלה לשלמי הבחינה הם ימי צער לפיכך לא קבעו לברך שהחיינו בתחלת מספרם . . אמנם קבעוהו תיכף מלאת ימי הטוהר כו". וראה מטה משה שם.

(7) ראה שו"ע אדה"ז האו"ה סתפ"ט ס"ב. וש"נ. ולהעיר דאף שמסיים שם, "וכן עיקר, מ"מ מתחיל הסימן: מצות עשה מן התורה שישפור כל אחד כו. ואכ"מ. — וראה לקו"ש חה"ש תנש"א הערה 56 (סה"ש תנש"א ח"א ע' 459 הערה 79).

(8) מנחות סה, ב. וראה פרש"י שם. שו"ע אדה"ז שם בריש הסימן. וראה הגסמן בחק יעקב אר"ח שם סק"ד.

(9) ראה שו"ע אדה"ז שם ר"ס תצד (משורת

א. די מצוה פון ספירת העומר, אויף וועלכער מ'איז נצטווה געוואָרן בפרשתנו, וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם ג' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, איז ענינה (לויט כמה מפרשים ופוסקים) — אַ הכנה והכשרה צו חג השבועות, זמן מתן תורתנו. ובלשון החינוך: „נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד בלבינו כעבד ישאף צל' וימנה תמיד מתי יבא העת הנכסף אליו שיצא לחירות כי המנין מראה באדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא".

(1) כג, טר"ט.

(2) ראה מ"נ ח"ג פמ"ג. חינוך מצוה שו. מדרש (הגדה) הובא בעיטור (סוף הלכות מצה ומרור), ונתקן בשו"ת הרשב"א (ח"ג סרפ"ד). ר"ן סוף פסחים. ועוד. וראה גם לבוש אר"ח סתפ"ט סוס"א. אברבנאל פרשתנו. וכ"ה לפי המפרשים דלקמן הערה 5.

(3) שם.

(4) ערב לנוח ממלאכתו (איוב ז, ב ובמצ"ד). — ואולי גם ירמוז לבסוכות (העשויות לצל) הושבתי את בני' ביצי"מ.

(5) לפי מ"ש בהעיטור (הובא בשו"ת הרשב"א) שם ובר"ן שם בפירוש דברי המדרש הנ"ל „מכאן קבעו חכמים לספירת העומר בזמן הזה", שהרי עכשיו אין אנו מביאין לא קרבן ולא עומר אלא שאנו מחשבין יום לשמחת התורה כמו שישאל מנו באותה שעה — מובן, שענין הנ"ל בספה"ע הוא בזמן הזה. אבל מדברי החינוך ועדיו המ"נ (ושאר ספרים שבהערה 2) משמע שזהו שרש המצוה גם בזמן הבית. וראה גם דרשות מהראנ"ה (הנותן אמרי שפר) — ויניציאה, ש"צ (ועוד) — פרשתנו דרוש ב'.

(*) בהעיטור ושו"ת הרשב"א שם הובאו חיבות אלו (ג'ומן הזה) בסיום דברי ההגדה. ובר"ן שם ליתא, אלא כתבו בפירושו. כלומר בזמן הזה שאין אנו כו".